

PRÚD ŽIVEJ VODY

Uvedenie do posvätej
Tradície

Translation @ Ján Krupa and Stanislav Gábor 2026

Copyright @ God With Us Books, P.O.Box 99873, Pittsburgh, PA 15233, U.S.A.

Original Title: A STREAM OF LIVING WATER. An Introduction to Holy Tradition,
God With Us Publications, 1988, 225 Olivia Street, McKees Rocks, PA 15136, U.S.A.

Slovak Edition: Rádio LUMEN, spol. s r. o., Banská Bystrica 2026

Všetky práva vyhradené

Publikácia vychádza vďaka finančnej podpore od Subkomisie pre pomoc Cirkvi
v strednej a východnej Európe pri Konferencii katolíckych biskupov Spojených
štátov amerických (The Subcommittee on Aid to the Church in Central and Eastern
Europe, The United States Conference of Catholic Bishops).

ISBN 978-80-974725-2-8 (EAN 9788097472528)

Na obálke je ikona Zostúpenia Svätého Ducha približne z r. 1785 zo zbierok
Východoslovenského múzea v Košiciach, prístupná v Historickej účelovej budove
VSM, Nám. Maratónu mieru, Košice.

OBSAH

I
ČO JE POSVÄTNÁ TRADÍCIA?

7

II
BIBLIA - INŠPIROVANÉ BOŽIE SLOVO

29

III
FORMÁT BIBLIE

51

IV
OTCOVIA CIRKVI

71

V
VYZNANIA VIERY A KONCILY

111

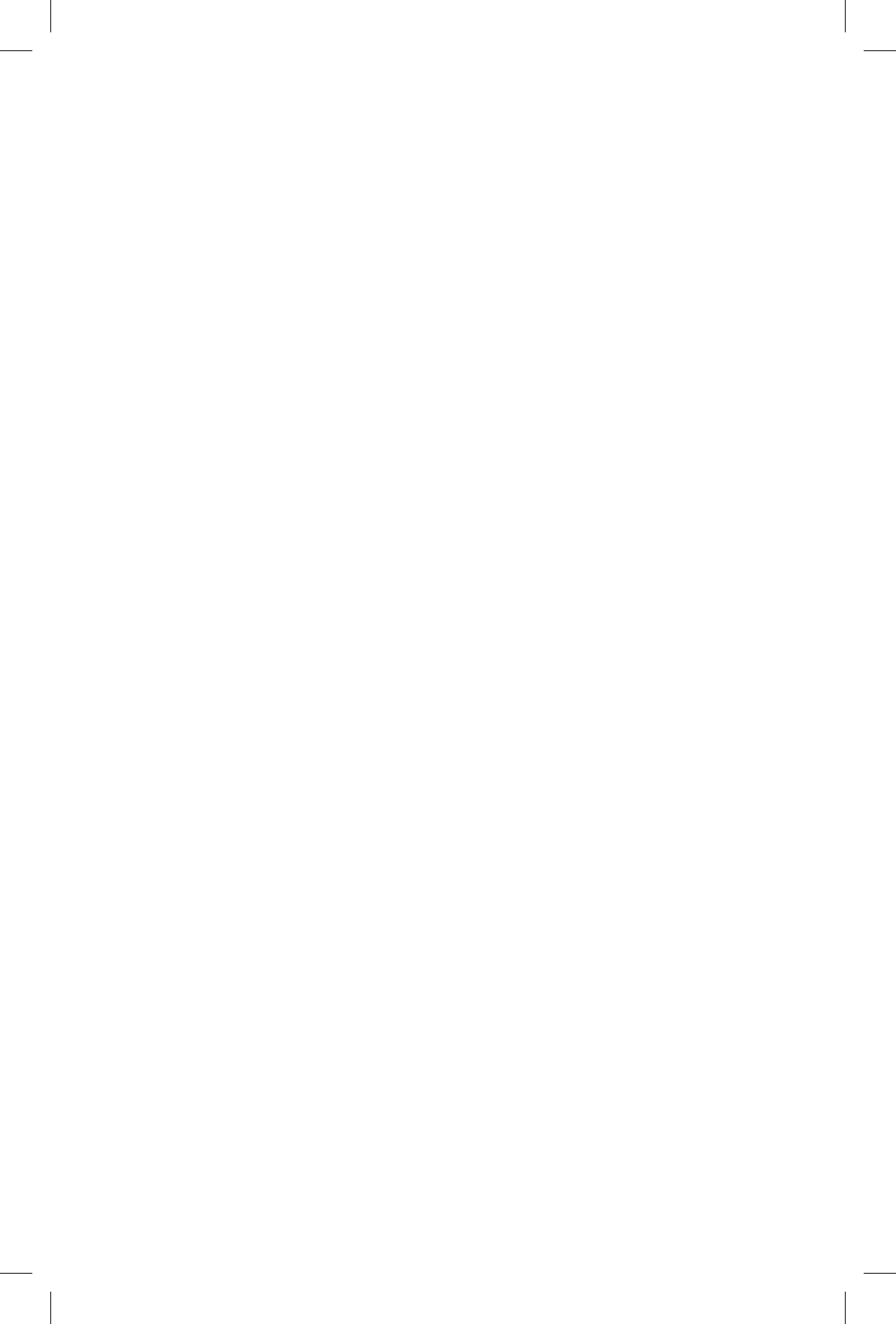
VI
LITURGIA A IKONOGRAFIA

131

I

ČO JE POSVÄTNÁ
TRADÍCIA?

ČO JE POSVÄTNÁ TRADÍCIA?

*Kráľu nebeský, Utešiteľu, Duchu pravdy,
ktorý si všade a všetko naplňuješ,
poklad dobra a darca života,
príd' a prebývaj v nás, očisť nás od každej
poškvrny a spas, Dobrotivý, naše duše.*

Väčšina z nás vyrastá v nejakom náboženstve. Je to súbor právd viery, postojov a presvedčení, ktoré sú vyjadrené špecifickým spôsobom istou skupinou ľudí. Možno sme toto náboženstvo brali veľmi vážne alebo naopak celkom ľahostajne. V určitom momente nášho života sme ho možno dokonca odložili stranou alebo zmenili naše hodnotenie. Možno sme opustili jedno náboženstvo, aby sme prilnuli k inému – k takému, ktoré viac vyjadruje naše osobné presvedčenia alebo je vhodnejšie pre spoločenské zmeny v našom živote, napríklad pri manželstve.

Ak sa z akéhokoľvek dôvodu rozhodneme hľadať korene našich osobných presvedčení, zistíme, že na vytvorenie tohto súboru presvedčení v našom živote pôsobilo súčasne viacero vplyvov. Pri skúmaní svojej minulosti si uvedomíme, že naše myšlienky sú často výsledkom skupinového myslenia. Táto skupina počas svojej existencie nazbierala bohatstvo skúseností a systematizovala ich. Skupina nám

ich prezentuje ako dedičstvo, ktoré môžeme prijať alebo odmietnuť alebo si ho prispôbiť. Pokým si to dostatočne uvedomíme, aby sme to prijali alebo odmietli, už nás to do značnej miery formovalo, a nikdy sa nedokážeme úplne oslobodiť od jeho vplyvu.

Ak sme napríklad vyrastali v určitej krajine, mohli sme sa z nej z nejakého dôvodu rozhodnúť odísť, ale kultúra našej vlasti nás formovala. Aj keď ju možno odmietame, vo svojom vnútri sme stále deťmi tejto kultúry. Spoločnosť sa v priebehu rokov vyvíjala a odovzdávala súbor prijateľných spôsobov života a myslenia a táto kultúra formuje svojich dedičov, ktorí ju môžu prijať a ďalej odovzdávať.

FORMOVANIE NAŠEJ TRADÍCIE

Náboženská skúsenosť ľudstva je podobná. Niektorí jednotlivci si uvedomujú náznaky alebo dôkazy v tomto svete, že existuje vyššia dimenzia. O toto presvedčenie sa delia s ostatnými, ktorí ho buď odmietajú, alebo sa ho snažia sami potvrdiť. Každá ďalšia skúsenosť má tendenciu posilňovať tú pôvodnú a zintenzívňovať vieru. Táto neustále rastúca zbierka dôkazov a presvedčení sa šíri medzi ostatnými v stále sa rozširujúcej špirále. Ako sa špirála rozširuje, zvyšuje sa počet nositeľov tejto správy a vytvára sa spleť dôkazov. Vytvára sa sieť posilňujúcich prvkov – všetky vychádzajú z tohto systému viery a podporujú ho.

V dejinách Božieho zaobchádzania so svojím ľudom sa odovzdávalo oveľa viac ako len vlastné predstavy ľudí o Bohu. Len v ilúzii našej ľudskej logiky sa nám zdá, že objavujeme Boha. Keď „objavíme“ Boha, zistíme, že to my – a nie Boh – sme tí objavení. Iniciatíva vždy vychádza od Boha, ktorý používa dejiny, aby sa zjavil. Boh pritiahol určitých ľudí k priamym skúsenostiam s ním a títo ľudia zase vytvorili ústne a neskôr písomné dejiny týchto skúseností. Tieto záznamy sa potom stávajú bránou, cez ktorú sa dostávame k účasti na pôvodnej skúsenosti.

V Cirkvi vnímame tento proces účasti a odovzdávania viery nielen ako dielo ľudských skupín. Boh nielen iniciuje našu skúsenosť s ním, ale aj sa podieľa na jej rozvíjaní a odovzdávaní. V Cirkvi žijeme z moci a pôsobenia Svätého

Ducha, ktorý prebýva uprostred nás. Svätý Duch pôsobí v nás a skrze nás, keď žijeme v ňom. Ako Kristus slúbil svojim učeníkom:

Toto som vám povedal, kým som ešte u vás. Ale Tešiteľ, Svätý Duch, ktorého pošle Otec v mojom mene, naučí vás všetko a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal...

Ešte veľa vám mám toho povedať, ale teraz by ste to nezniesli. Keď príde on, Duch pravdy, uvedie vás do plnej pravdy.

Jn 14, 25 – 26 a 16, 12 – 13

Pretrvávajúca prítomnosť Krista a Svätého Ducha v Cirkvi je základom toho, čo nazývame **posvätnou Tradíciou**. Mnohí Otcovia Cirkvi hovorili o Tradícii ako o „prítomnosti Svätého Ducha v Cirkvi“. Posvätná Tradícia je pretrvávajúca jednota v živote Cirkvi, prostredníctvom ktorej Svätý Duch neustále vyjadruje Božiu pravdu v nás a v každej nasledujúcej generácii. Tradícia, ktorá vznikla v Cirkvi, je teda jeho dielom rovnako ako našim.

Posvätnú Tradíciu vnímame ako našu živú skúsenosť s Duchom v kresťanskom spoločenstve, ktorá nám umožňuje počuť, prijať a poznať spôsoby, akými s nami Boh zaobchádza. Keďže v nás pôsobí ten istý Duch, ktorý pôsobil v apoštolskej Cirkvi, neexistuje žiadne „nové evanjelium“,

Tradícia je ucelený a jednotný prúd života, ktorý nás spája s Prameňom živej vody, ktorý nás povolal, aby sme žili v ňom.

Posvätná Tradícia sa v našich životoch ako kresťanov vyjadruje v slovách a činoch ľudí, ktorí žijú život v Kristovi vďaka moci Ducha, ktorý v nich prebýva. Tradícia má teda **vnútornú jednotu**, založenú na Duchu Pravdy a diele, ktoré Duch umožňuje, vernom svedectve o Kristovi.

Keď príde Tešiteľ, ktorého vám ja pošlem od Otca, Duch pravdy, ktorý vychádza od Otca, on o mne vydá svedectvo. Ale aj vy vydávate svedectvo, lebo ste so mnou od začiatku.

Jn 15, 26 – 27

Vyjadrenia posvätnéj Tradície však majú **vnútornú rozmanitosť**, lebo Duch Pravdy prebýva v rôznych ľuďoch na rôznych miestach a v rôznych časoch. Rozmanité vyjadrenia posvätnéj Tradície sú však zjednotené vo svojom spoločnom zámere a inšpirácii. Zámer je dnes rovnaký ako na začiatku apoštolskej doby. To ten istý Duch dáva život opravdivému vyjadreniu Tradície v každej dobe.

Keď zostúpi na vás Svätý Duch, dostanete silu a budete mi svedkami... až po samý kraj zeme.

Sk 1, 8

TRADÍCIA A TRADÍCIE

Musíme veľmi starostlivo poukázať na rozdiel medzi našim pojmom posvätnej Tradície ako „pretrvávajúcej jednoty v živote Cirkvi, prostredníctvom ktorej Svätý Duch neustále vyjadruje Božiu pravdu v nás a v každej nasledujúcej generácii“ a bežným významom slova tradícia, ktorú by sme mohli charakterizovať ako „spôsob, akým sme veci vždy robili“.

Je zrejmé, že každá ľudská spoločnosť má takéto „tradície“. Je dôležité, aby sme si nezamieňali cirkevný pojem Tradície (písaný s veľkým „T“, aby sa zdôraznila osobitná povaha Tradície ako prítomnosti Svätého Ducha v pretrvávajúcom živote Cirkvi) so širším pojmom tradícií (s malým „t“) ako zaužívaných spôsobov konania. Nový zákon nám ukazuje, ako Ježiš a apoštoli neustále spochybňovali „tradičné“ spôsoby chápania Boha. Slovenský katolícky preklad Biblie jasne rozlišuje tento širší význam slova „tradícia“ ako „iba ľudské obyčaje“ (Mk 7, 8).

Tradícia je naša spoločná skúsenosť s Bohom, zatiaľ čo tradície (zvyky) sú prostriedkami, ktoré túto skúsenosť prenášajú ďalej. Tradičné zvyky môžu byť zmyslovým stelesnením Tradície. Aj tieto zvyky môžu postupne slabnúť a stratiť svoj význam, a napriek tomu pretrvať ako symboly, napríklad pri oslavách prechodu do nového životného obdobia. Ak sa opýtate ľudí, prečo hádzeme ryžu na novomanželov, málokto vám povie, že je to zvyk

prevzatý z čínskeho náboženstva, podľa ktorého v ryži prebývajú duchovia plodnosti. Hádzanie ryže obdarúva pár týmito duchmi plodnosti. Málokto vám povie, že sviečky na narodeninovej torte sú formou exorcizmu (vyháňania zlých duchov). Tieto a podobné rituály pretrvali ako zvyky v našej svetskej kultúre, ale Tradícia (a pravdy viery), ktoré ich pôvodne motivovali, sú nefunkčné. Podobne kresťania môžu priniesť mŕtvolu do chrámu na liturgickú bohoslužbu alebo pokrstiť dieťa, aby sa vyznačili životné prechody v tomto svete, bez toho, aby tieto obrady brali vážne ako vyjadrenia právd viery, ktoré sú hlboko zakorenené v kresťanskej Tradícii.

Keď hovoríme o Tradícii, nemáme na mysli tieto rituály, zvyky a obyčaje ako také, hoci tieto prvky sú mimoriadne cenné pre vyjadrovanie Tradície a dokonca (v istom zmysle) nevyhnutné pre jej uchovávanie a odovzdávanie. Mohli by sme povedať, že zvyky-tradície sú rituály, ktoré podľa všeobecného konsenzu **umožňujú** ľuďom deliť sa o skúsenosti, aj keď sa nepoužívajú takýmto spôsobom. Tradície (zvyky) teda môžu byť nositeľmi Tradície (viery), ale nie nevyhnutne.

| Osobné zamyslenie

- Zamysli sa nad rôznymi zvykmi cirkevných slávení. Prečo sa zúčastňuješ na týchto tradíciách? Akú úlohu zohrávajú v Tradícii našej cirkvi?

Prúd živej vody

- Čo veríš o Otcovi, Synovi a Svätom Duchu?
Kto alebo čo ovplyvnilo tieto pravdy viery? Ako?